

ЭОЖ 378.147

ҒТАМР 14.07.01

<https://doi.org/10.48371/PEDS.2026.81.2.040>

ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН ОҚЫТУДЫҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДАҒЫ МҮМКІНДІКТЕРІ

*Нурбекова С.М.¹, Салгараева Г.И.², Нарбекова М.Е.³, Худоярова М.К.⁴
*^{1,2,3,4}Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

Аңдатпа Мақалада бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығының төмендеу мәселесі қарастырылады. Қазіргі білім беру тәжірибесінде оқу мазмұнының фрагменттеліп берілуі оқушылардың танымдық белсенділігіне кері әсер ететіні негізделеді. Зерттеудің негізгі мақсаты – оқу қызығушылығын арттырудың әдіснамалық тетігі ретінде интеграцияланған тапсырмалардың тиімділігін айқындау. Зерттеу барысында теориялық талдау және эмпирикалық әдістер қолданылды. Нәтижесінде интеграцияланған тапсырмалардың оқушылардың оқу мотивациясын арттыруға және оқу әрекетінің пәрменділігін күшейтуге ықпал ететіні анықталды.

Зерттеу көпдеңгейлі әдіснамалық ұстанымдарға сүйене отырып жүргізілді. Әдіснамалық негіз ретінде білім беру үдерісін тұтас педагогикалық жүйе ретінде қарастыратын жүйелік-құрылымдық, оқушының танымдық белсенділігін жетекші фактор ретінде айқындайтын іс-әрекеттік, сондай-ақ оқу мазмұны мен әрекет түрлерінің өзара байланысын қамтамасыз ететін кіріктіру қағидаттары алынды. Теориялық деңгейде зерттеліп отырған мәселенің психологиялық-педагогикалық әдебиеттердегі жай-күйіне талдау жасалып, оқу қызығушылығын дамытудың ғылыми-әдіснамалық алғышарттары айқындалды.

Эмпирикалық деңгейде педагогикалық бақылау, диагностикалық сауалнама, қалыптастырушы эксперимент және алынған нәтижелерді өңдеу мен интерпретациялаудың салыстырмалы-аналитикалық әдістері қолданылды. Қалыптастырушы эксперимент аясында оқу тапсырмалары пәндік шекаралардан тыс құрылып, білім мазмұнының мазмұндық және әрекеттік компоненттерінің өзара ықпалдасуын қамтамасыз ететін интеграциялық модель әзірленіп, тәжірибеге енгізілді. Ұсынылған модель оқушылардың білімді репродуктивті деңгейде емес, мағыналық және рефлексиялық тұрғыда меңгеруіне бағытталды.

Зерттеу нәтижелері интеграцияланған тапсырмалардың оқушылардың оқу іс-әрекетіндегі ішкі уәждерді белсендендіріп, танымдық қызығушылықтың сапалық трансформациясын қамтамасыз ететінін көрсетті. Эксперимент қорытындысы бойынша оқушылардың оқу мазмұнын қабылдауында тұтастықтың қалыптасқаны, пәндік білімдердің өзара байланыста ұғынылуы және оқу әрекетінің дербестік деңгейінің артқаны анықталды. Сонымен қатар оқушылардың рефлексиялық қабілеттерінің,

танымдық бастамашылдығы мен шығармашылық белсенділігінің өсу динамикасы байқалды. Қорытындылай келе, интеграцияланған тапсырмалар бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығын дамытудың тиімді педагогикалық құралы ғана емес, оқу әрекетін жаңаша ұйымдастыру мен қайта құрылымдаудың маңызды әдіснамалық ресурсы ретінде негізделеді.

Тірек сөздер: интегративті тәсіл, пәнаралық интеграция, интеграцияланған тапсырмалар, оқу әрекетінің трансформациясы, кіріктіру қағидаты, педагогикалық модельдеу, эмпирикалық зерттеу, ақыл-ой белсенділігі

Кіріспе

Қазіргі кезеңдегі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың оқу үдерісіне деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру және оны үздіксіз дамыту болып табылады. Әсіресе бастауыш сынып кезеңі баланың танымдық белсенділігі, оқу мотивациясы мен білімге деген көзқарасының негізі қаланатын маңызды кезең ретінде айқындалады. Алайда соңғы жылдары бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығының төмендеуі байқалып, бұл жағдай білім сапасына тікелей әсер етуде.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында білім берудің негізгі қағидаттарының бірі ретінде оқытудың тұлғаға бағытталған сипаты, оқушының шығармашылық және зияткерлік әлеуетін дамыту қажеттілігі атап көрсетілген. Сонымен қатар, Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арналған жолдауларында білім беру жүйесін жаңғырту, оқыту мазмұнын өмірмен байланыстыру, оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен танымдық белсенділігін арттыру мәселелері басым бағыттар ретінде белгіленген. Бұл талаптар білім беру үдерісінде дәстүрлі оқыту әдістерімен қатар, тиімді педагогикалық технологияларды қолданудың маңыздылығын көрсетеді.

Интеграцияланған оқыту бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығын арттырудың тиімді құралдарының бірі болып табылады. Бұл жағдайда оқу пәндері өзара байланыста ұсынылып, білім мазмұны оқушыларға тұтас жүйе ретінде қабылданады. Мұндай тәсіл оқу материалын терең әрі саналы меңгеруге, логикалық ойлаудың дамуына және оқу әрекетіне тұрақты қызығушылықтың қалыптасуына ықпал етеді. Осыған байланысты бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығының төмендеуін интеграцияланған оқыту мүмкіндіктері арқылы арттыру қазіргі білім беру жүйесі үшін өзекті ғылыми-педагогикалық мәселе болып табылады.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығы оқу әрекетіне қатысу белсенділігін, танымдық ынтасын және білімді саналы меңгеруге бағытталған ұмтылысын қамтитын күрделі психологиялық-педагогикалық феномен ретінде сипатталады. Бұл кезеңдегі оқу мотивациясы мен белсенділік баланың болашақ білім алу траекториясының маңызды көрсеткіші болып, оның танымдық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуына тікелей әсер етеді. Зерттеушілердің пікірінше, оқу ақпараты көлемінің артуы мен стандартталған білім мазмұны бастауыш сынып оқушыларының оқу

мотивациясының төмендеуіне және оқу нәтижелерінің әлсіреуіне әкеледі.

Қазіргі қоғамда балалардың оқуға деген танымдық қызығушылығының төмендеуі өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Көптеген оқушылар оқу пәндеріне жеткілікті қызығушылық танытпай, нәтижесінде қажетті білім, білік пен дағдыларды толық меңгере алмайды. Танымдық қызығушылық тұлғада біртіндеп қалыптасады, ал оның дамуына мектеп ерекше ықпал етеді, себебі баланың тұлғалық дамуының негізгі кезеңдері дәл осы уақытта жүзеге асады.

Бастауыш сыныпта оқушының оқу материалына қызығушылық танытпауы білімді саналы әрі терең меңгеруге кедергі келтіреді. Сондықтан баланың мектепке келген алғашқы күндерінен бастап оқуға деген танымдық қызығушылығын мақсатты және жүйелі түрде дамыту қажет. Қызығушылық баланың ішкі қажеттіліктерімен байланысты іс-әрекеттің қозғаушы күші болып табылады.

Зерттеулерге сәйкес, бастауыш сынып оқушыларының көпшілігі оқуға жоғары қызығушылықпен келеді, алайда оқу жылының ортасына қарай олардың едәуір бөлігінде бұл қызығушылық төмендейді. Осыған байланысты оқу үдерісінде ойын әдістерін, жобалық және эксперименттік тапсырмаларды қолдану, әр оқушының жеке ерекшеліктерін ескеру маңызды. Бұл тәсілдер оқушылардың ақыл-ой белсенділігін арттырып, оқу материалының тиімді меңгерілуіне жағдай жасайды.

Оқуға деген қызығушылықтың төмендеуі себептері жеке және сыртқы факторларға байланысты. Жеке факторларға баланың жеке ерекшеліктері, ішкі мотивациясы мен эмоционалдық жағдайы, ал сыртқы факторларға оқыту әдістемесінің сапасы, мұғалімнің кәсіби біліктілігі және білім беру ортасының ерекшеліктері жатады. Сонымен қатар мектепке дейінгі кезеңнен мектепке ауысу барысында эмоционалдық дайындықтың жеткіліксіздігі де оқу әрекетіне тұрақты қызығушылықтың қалыптасуын қиындатады.

Бастауыш сынып оқушыларының оқуға деген танымдық қызығушылығын арттыруда отбасылық жағдай мен ата-аналардың қолдауы, сондай-ақ сыныптағы эмоционалдық климат маңызды рөл атқарады. Сыныптастары мен мұғалім арасындағы қолайлы қарым-қатынас балалардың өзін жайлы сезінуіне ықпал етіп, олардың оқуға деген құштарлығын арттырады.

Оқу мотивациясы мен оқу қызығушылығының өзара тығыз байланысы отандық педагогикалық зерттеулерде кеңінен қарастырылады. Сатбаева Қ. және басқа ғалымдар оқу мотивациясын оқушының оқу үдерісіне ішкі қатысуы мен белсенді ынтасы ретінде сипаттап, оның жоғары деңгейі оқу мазмұнын терең меңгеруге мүмкіндік беретінін атап өтеді. Зерттеулерде бастауыш сынып жасындағы балалардың оқу мотивациясы мақсат, эмоция және қызығушылық факторларының үйлесімінен тұратыны дәлелденген.

Оқу мотивациясының төмендеуі көбіне оқу мазмұнының фрагменттілігімен, пәндер арасындағы байланыстың әлсіздігімен және дәстүрлі оқыту әдістерімен байланыстырылады. Бұл жағдай оқушылардың жеке оқу қажеттіліктерінің ескерілмеуінен туындайды. Осы тұрғыдан

интеграцияланған оқыту оқу мазмұнын пәнаралық байланыстар арқылы біртұтас түрде ұсынып, оқу әрекетін мағыналы ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Интеграцияланған оқыту пәндер арасындағы байланыстарды қамтамасыз ете отырып, білімді тұтас меңгеруге бағытталады және оқушылардың танымдық қызығушылығы мен ішкі оқу мотивациясын арттыруға ықпал етеді. Интерактивті әдістерді, ойын элементтері мен цифрлық ресурстарды қолдану бастауыш сынып оқушыларының белсенді оқу әрекетіне тартылуына және оқу қызығушылығының тұрақтануына жағдай жасайды.

Бұл мәселе бастауыш мектеп деңгейінде ерекше мәнге ие, себебі баланың әрі қарай дамуы, тәрбиесі мен оқу дағдылары дәл осы кезеңде қалыптасады. Білім беру үдерісін рационализациялау оқу бағдарламаларының мазмұнын қайта қараумен қатар, оқушылардың ойлау процестері мен шығармашылық қабілеттерін сабақта және сабақтан тыс уақытта дамытуға мүмкіндік береді.

Білім берудегі интеграция мәселесі отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерінде кеңінен зерттелген. Қазақстандық педагогикада интеграцияланған оқыту А.Ә.Бейсенбаева, А.Қ.Құсайынов, Б.Т.Нәбиева еңбектерінде ғылыми тұрғыда негізделсе, бастауыш мектептегі оны жүзеге асыру жолдары А.Р.Бектениярова, А.Ерімбетова, Р.К.Аббасова және басқа зерттеушілердің жұмыстарында қарастырылған. Сонымен қатар STEAM, цифрлық технологиялар мен пәндік интеграция мәселелері қазіргі зерттеулерде өзекті бағыт ретінде айқындалады.

Зерттеулерде интеграцияланған оқыту оқу пәндерінің мазмұнын біріктіру арқылы оқушылардың әртүрлі пәндерге деген қызығушылығын арттыратыны дәлелденген. Алайда тәжірибе көрсеткендей, бастауыш сынып мұғалімдері «интеграция», «интеграцияланған оқыту», «интеграцияланған сабақ» және «интеграцияланған тапсырмалар» ұғымдарын ажыратуда, сондай-ақ оларды оқу үдерісінде жүйелі қолдануда қиындықтарға тап болады.

Осыған байланысты зерттеудің мақсаты – бастауыш мектептің білім беру процесінде интеграцияланған оқыту мүмкіндіктерін анықтауға қажетті теориялық негізді әзірлеу. Аталған мақсатты жүзеге асыру үшін интеграцияға қатысты негізгі ұғымдардың өзара байланысын талдау, бастауыш мектепте қолданылатын интеграция параметрлерін жіктеу, интеграцияланған оқытуды іске асыру мүмкіндіктерін айқындау және интеграцияланған оқу тапсырмаларының үлгілерін ұсыну міндеттері қойылды.

Осы зерттеуде «оқу қызығушылығы» оқу әрекетіне деген тұрақты жағымды қатынас ретінде қарастырылса, «оқу мотивациясы» оқу әрекетін жүзеге асыратын ішкі және сыртқы себептердің жиынтығы ретінде түсіндіріледі. Ал «танымдық белсенділік» оқушының білімді өз бетінше игеруге бағытталған іс-әрекеттік көрсеткіші ретінде қарастырылады.

Материалдар мен әдістер

«Білім берудің интеграциясы» ұғымын ғалымдар әртүрлі қырынан қарастырып, оған сан алуан анықтамалар береді. Бірқатар зерттеушілер интеграцияны ғылымдардың өзара жақындасуы мен байланысы, жеке жүйелердің пәнаралық қатынастар арқылы жоғары ұйымдастырылған тұтастыққа бірігуі ретінде сипаттайды. Мұндай тұтастықтың дамуы спираль тәрізді сипатқа ие болып, оқыту сапасының жаңа деңгейге көтерілуіне мүмкіндік береді (А.Я.Данилюк; Л.А.Милованова, И.Н.Разливинский). Ал басқа ғалымдар интеграцияны баланың жеке дамуы мен өзін-өзі қалыптастыруына бағытталған, әлем туралы тұтас түсінік қалыптастыру мақсатында білім беру мазмұны компоненттері арасындағы байланысты орнату үдерісі ретінде түсіндіреді (Н.В.Ипполитова, Н.С.Стерхова; Л.Н.Бахарева).

Білім берудегі интеграцияны жүзеге асырудың негізгі тетігі интеграцияланған оқыту болып табылады. А.И.Пайгусовтың тұжырымдамасын дамыта отырып, интеграцияланған оқыту әртүрлі санаттағы оқушылар үшін білім беру мазмұны мен сапасын үйлестіріп, оқу әрекетінің нәтижелерін – білім, білік, дағдылар, жеке қасиеттер мен құзыреттерді – біртұтас жүйеде қалыптастыруға мүмкіндік беретін ұйымдастыру формасы ретінде қарастырылады.

Зерттеулерді талдау нәтижесінде интеграцияланған оқытудың мектептің білім беру үдерісінде бірқатар ерекше мүмкіндіктері анықталды: жаңа оқу материалын меңгеру кезінде логикалық ойлауды белсендіру; әртүрлі пәндер арасындағы байланыстар арқылы қоршаған әлемді тұтас қабылдату; бір пән материалын екінші пән аясында бекіту; бастауыш сынып оқушыларының психоэмоционалдық және шығармашылық дамуын қолдау; педагог қызметін оңтайландыру; оқушылардың белсенді әрі нәтижелі оқу әрекетін ұйымдастыру және тәрбие үдерісін сабақ мазмұнымен кіріктіру.

Интеграцияланған оқытудың негізгі сипаттамалары ретінде бірнеше пәнді ортақ мақсатқа бағыттап қолдану, пәнаралық байланыстарды анықтау және іске асыру, педагогтің жүйелі жоспарлауы мен оқушылардың бір мезгілде бірнеше пәндік салаларды меңгеруі, сондай-ақ пәндік ақпаратты біріктіру негізінде жаңа оқу мазмұнын жобалау аталады.

Классикалық педагогикалық еңбектерде де интеграция әртүрлі тұрғыдан түсіндіріледі. К.Д.Ушинский пәнаралық байланысты философиялық білім мен ғылымдардың интеграциясымен байланыстырса, Г.Р.Федорец интеграцияны элементтерді біртұтас жүйеге біріктіру процесі ретінде сипаттайды. Ал философиялық еңбектерде интеграция бұрын гетерогенді бөліктерді біріктіру арқылы жүйенің тұтастығы мен ұйымдасу деңгейін арттыру үдерісі ретінде анықталады.

Әдебиеттерді талдау бастауыш сынып оқушыларының танымдық қызығушылығын арттыруда ойын әдістері, жобалық тәсіл, сандық

технологияларды қолдану, жарыс элементтері мен курикулярлық интеграцияның тиімді екенін көрсетеді. Бұл әдістер оқу үдерісін эмоционалды жағымды етіп, оқушылардың дербестігі мен белсенділігін арттыруға ықпал етеді.

Рөлдік ойындар, интерактивті әдістер мен топтық жобалар оқушылардың шығармашылық, коммуникативтік және аналитикалық дағдыларын дамытып, оқу процесіне деген қызығушылығын күшейтеді. Мұндай тәсілдер оқушылардың өзара әрекеттесуіне, ақпаратты өз бетінше іздеуіне және оны саналы түрде меңгеруіне мүмкіндік береді.

Танымдық қызығушылықты арттыру әдістерінің тиімділігі оқушылардың оқу белсенділігі, сабаққа қатысу деңгейі, оқу тапсырмаларын орындауға ынтасы және білім сапасының өзгеруі арқылы бағаланады. Сонымен қатар ата-аналардың пікірі мен баланың әлеуметтік мінез-құлқын бақылау қосымша көрсеткіш ретінде қарастырылады.

Қызмет түрлерін үнемі өзгерту (ойын, жоба, эксперимент) бастауыш сынып оқушыларының оқу материалын терең әрі тиімді меңгеруіне жағдай жасап, олардың жүйелі білім алуға бейімделуін және жеке тұлғалық дамуын қамтамасыз етеді. Мұндай ұйымдастырылған оқу үдерісі оқушылардың пәнге, мектепке және мұғалімге деген оң көзқарасын қалыптастырып, оқуды эмоционалды жағымды әрі нәтижелі іс-әрекетке айналдырады.

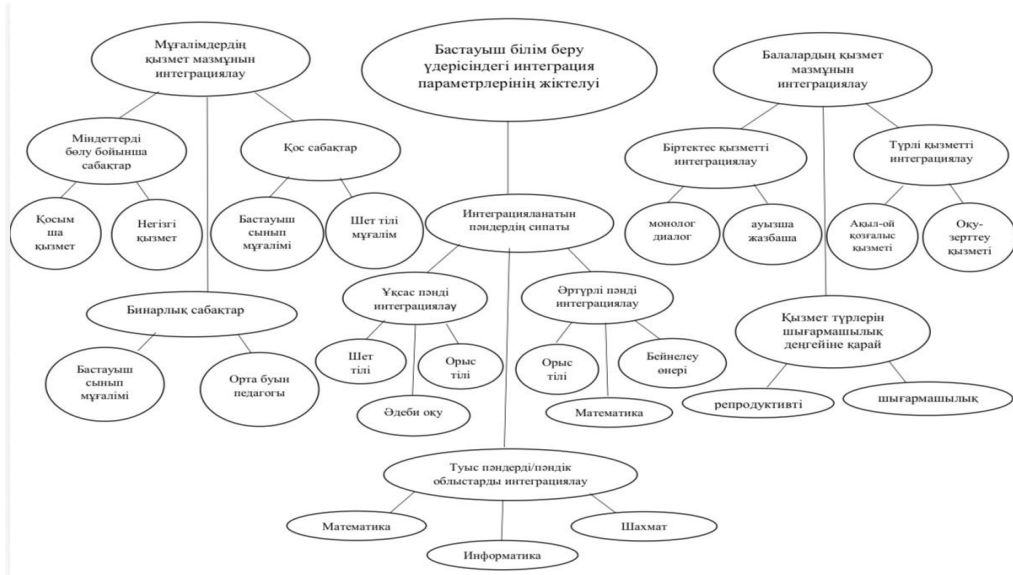
Зерттеу Алматы қаласындағы №32 жалпы білім беретін мектептің 4-сынып оқушылары арасында жүргізілді. Зерттеуге барлығы 112 оқушы қатысты, оның ішінде эксперименттік топта – 58, бақылау тобында – 54 оқушы болды. Оқу қызығушылығын анықтау үшін мотивациялық сауалнама, педагогикалық бақылау картасы және танымдық белсенділікті бағалау шкаласы қолданылды.

Нәтижелер және талқылау

Қазіргі мектептегі пәндерді интеграциялау-оқушыларға тиімді әсер ету мақсатында педагогикалық ұжымдар мен жекелеген мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін дамытуға, ондағы істерді жақсартуға ықпал ететін жаңа педагогикалық шешімдерді белсенді іздеудің бір бағыты. Осылайша, оқу пәндері арасындағы интеграция пәндік жүйені жоққа шығармайды. Бұл оны жетілдірудің, кемшіліктерді жеңудің мүмкін жолы және пәндер арасындағы қатынастар мен өзара тәуелділікті тереңдетуге бағытталған. Интеграция сабақтар педагогикалық процеске интегралды көзқарастың ерекше көрінісі болып табылады, оның мәні тәрбиенің барлық әдістері мен әдістерінің тұтастығы, көпжақтылығы және біртұтас білім беру-дүниетанымдық бағыты, мазмұнындағы сабақтастық пен жүйелілік, ұйымдағы жүйелілік пен келісімділік сияқты белгілер арқылы ашылады. Интеграцияланған сабақтарды дамытудың негізі-тақырыптық тәсіл, мұнда оқу процесінің мазмұндық бірлігі үшін сабақ емес, оқу пәнінің оқу тақырыбы алынады.

Жоғарыда аталған зерттеулерді талдау нәтижелері бізге ғалымдардың тәжірибесін жүйелеуге және бастауыш мектепте қол жетімді және

қолданылатын жалпы білім беретін мектептегі интеграция параметрлерінің классификациясын кластер түрінде ұсынуға мүмкіндік берді

Сурет. 1. Бастауыш мектепте интеграция параметрлерінің жіктеу кластері

Бастауыш мектепте қол жетімді және қолданылатын жалпы білім беретін мектептің білім беру процесінде интеграция параметрлері келесі бағыттарды қамтиды: пәндік салалардың мазмұнын интеграциялау, балалар іс-әрекетінің интеграциясы, мұғалімдердің іс-әрекетін интеграциялау және т.б.

Интеграцияланған оқытудың негізгі дидактикалық бірлігі – интеграцияланған сабақ. Қазіргі білім беру жүйесінде осы сабақ форматын қолданудың маңыздылығы мынада:

1. Дәстүрлі материалды оқушылар үшін ерекше және қызықты етіп қайта форматтау;
2. Оқушының педагог басшылығымен таным процесіне және өзіндік танымдық іс-әрекетке қызығушылығын арттыру;
3. Оқушылардың оқу сапасы мен тәрбие деңгейін көтеру;
4. Оқыту тиімділігін арттыру;
5. Сабақта және сабақтан тыс жұмыста басқа оқушылармен және мұғаліммен ынтымақтастыққа ұмтылысын дамыту;
6. Кіші оқушыға әрі қарайғы оқу іс-әрекетінің мазмұнын меңгеруге, сондай-ақ әртүрлі әлеуметтік-экономикалық жағдайларда өмірді табысты игеру үшін ХХІ ғасырдың әмбебап оқу іс-әрекеттері мен базалық дағдыларын қалыптастыруға көмектесу [10].

Ю.Н.Колосова мен Е.Г.Сальникова[11] берген анықтаманы ескере отырып, интеграцияланған сабақты әртүрлі пәндерден алынған білімді үйлесімді түрде біріктіретін, шекаралық мәселелерді шешудің бірнеше

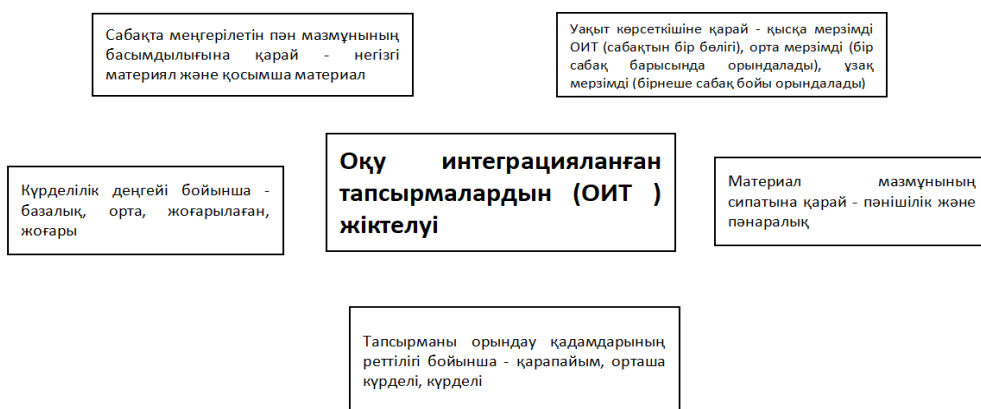
нұсқасын іздеуге мүмкіндік беретін, оқушыға зерттелетін құбылысты немесе тақырыпты тұтас және өзара байланысты қабылдауға мүмкіндік беретін сабақ формасы деп түсінуге болады.

Ғылыми материалдарды талдау нәтижесінде интеграцияланған сабақтың маңызды сипаттамалары мынада деп анықталды:

1. Мұғаліммен және сыныптастарымен қарым-қатынасты тиімді құру;
2. Қателік жасаудан қорықпай, ақпарат ағынын түсінуді тез меңгеру;
3. Сабаққа деген қызығушылықты қалыптастыру арқылы тақырыпты терең меңгеруге ықпал ету;
4. Бірден бірнеше, көбінесе әртүрлі, оқу пәндерінің мазмұнын біріктіру (екіден беске дейін);
5. Бірқатар қағидаттарды ұстану: стандартты жұмыс нысандары мен әдістерінен бас тарту; бостандық және шығармашылық принциптері бойынша оқу-тәрбие процесін жобалау; педагогтің интеграцияланған сабақтарды жобалау және іске асыру үшін жеке жауапкершілікті өз мойнына алуға дайын болуы;
6. Сабақтың дидактикалық бірлігі ретінде интеграцияланған оқу тапсырмаларын пайдалану міндеттілігі.

Е.А. Деминаның зерттеуінде [12] интеграцияланған оқу тапсырмасы – оқу процесінде ұсынылатын және міндетті түрде пәндер интеграциясын қамтитын тапсырмалар түрі ретінде ұсынылады. Біз Деминаның көзқарасын жалғастыра отырып, интеграцияланған оқу тапсырмасы бірнеше пәннен (пәндік аймақтардан) мазмұнды біртұтас блокқа біріктіру арқылы сипатталады деп санаймыз. Бұл блоктың мазмұнын меңгеру пәнаралық байланыстар принципі негізінде, сондай-ақ әртүрлі қызмет түрлерін интеграциялау арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.

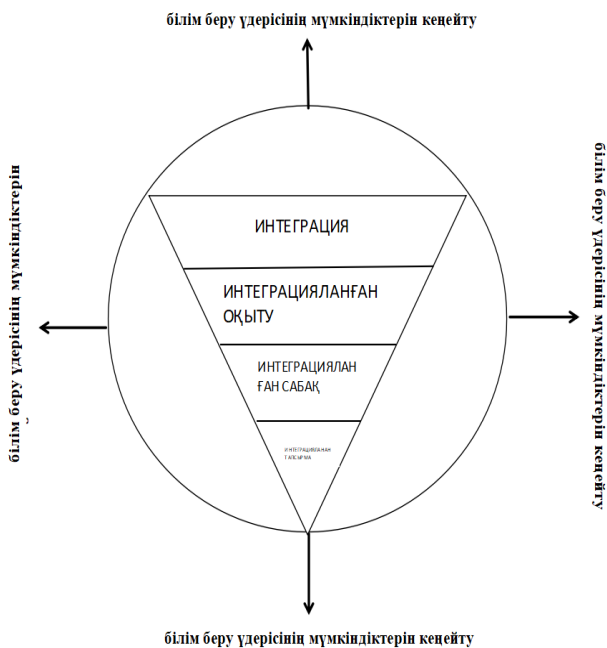
Зерттелген әдебиеттерге сәйкес, интеграцияланған оқу тапсырмалары әртүрлі белгілерге сәйкес жіктеледі [4, 9, 12] (Сурет 2).

Сурет. 2. Интеграцияланған оқу тапсырмаларының жіктелуі

Осылайша, интеграцияланған оқу тапсырмаларын жіктеу әртүрлі параметрлер бойынша жүзеге асырылады. Оларға мыналар жатады: уақыт көрсеткіші, тапсырманы орындау қадамдарының реттілігі, сабақта игерілетін пән мазмұнының басымдылығы, тапсырманың күрделілік деңгейі, материал мазмұнының сипаты және т.б.

Теориялық талдау нәтижелері бойынша, «интеграция», «интеграцияланған оқыту», «интеграцияланған сабақ» және «интеграцияланған практикалық тапсырмалар» ұғымдарының негізгі мәндері мен байланыстарын анықтауға мүмкіндік туды. Бұл байланыстарды графикалық түрде 3-суретте көрсетуге болады, ол интеграция процесіндегі әрбір ұғымның өзара қатынасын айқын бейнелейді.

Сурет.3.«Интеграция», «интеграцияланған оқыту», «интеграцияланған сабақ», «интеграцияланған практикалық тапсырмалар» ұғымдарының арақатынасы

Суреттен көріп отырғанымыздай, интегративті процестердің әсері мектептің білім беру мүмкіндіктерінің спектрін кеңейтеді.

Н.М. Белянкованың [13], Е.А. Деминаның [12], Н.К. Чапаевтың [14] зерттеулерін, сондай-ақ орта мектеп пен орта кәсіптік білім беру ұйымдарында ұсынылған интеграцияланған оқу тапсырмаларын дайындау және қолдану әдістемесін талдау негізінде біз пәндер мен пәндік мазмұндардың әртүрлі үйлесімдері негізінде практикалық тапсырмаларды біріктірудің бірнеше нұсқасын жасадық. Бұл нұсқалар бастауыш сынып оқушыларын оқытуда қолданылатын және бастауыш мектептің білім беру процесінде олардың мүмкіндіктерін көрсететін кестеде ұсынылған.

Осылайша, бастауыш сынып оқушыларын оқытуда қолданылатын пәндер мен пән мазмұнының әртүрлі үйлесімі негізінде практикалық тапсырмаларды интеграциялаудың нұсқалары олардың білім беру процесінде жаңа мүмкіндіктерін іске асыруға мүмкіндік береді, оқушының танымдық қызығушылығы мен оқу әрекетіне белсенді қатысуын арттырады.

Кесте 1. Бастауыш сынып оқушыларының пәнаралық интеграциядағы білім алу вариациялары

Тақырып элементтердің мазмұнын интеграциялау	Тақырып элементтердің мазмұнын интеграциялау	Тақырып элементтердің мазмұнын интеграциялау
Қазақ тілі және дүниетану	<p>Ережені қолдану алгоритмі «Қызыл кітапқа» енгізілген жануарлар пысықталады, сондай-ақ осы жануарларды құтқару үшін қажетті шаралар тұжырымдалады.</p> <p>Қара Лейлек ірі құстардың бірі болып саналады. Ол сұр құтаннан үлкен. Салмағы шамамен 3 кг. қара лейлектің қанаттарының ұзындығы 185-205 см жетеді. ұшу кезінде ол қран тәрізді мойнын созады. Ересек лейлектегі қауырсындардың түсі қара, ал кәмелетке толмағандарда қара қоңыр болады.</p> <p>Балалар «Лейлек» сөзін жазады, жұрнақтың не үшін жазылғанын түсіндіреді</p>	<p>– әр түрлі оқу пәндерін немесе пәндік салаларды бір уақытта қолдана отырып, қоршаған шындықты көрсету мүмкіндігі;</p> <p>- балаларды оқыту барысында тәрбие процесін іске асыру мүмкіндігі</p>
Математика және әдеби оқу	<p>2026 жылы Абай Құнанбайұлының «Ғылым таппай мақтанба» өлеңіне 140 жыл толады. Бұл өлеңдердің қашан жазылғанын және балалар жазушысы қашан дүниеге келгенін, егер ол өз шығармаларын 41 жасында жазған болса, есептеңіз.</p> <p>(Өлеңдер 1886 жылы жазылған, автор 1845 жылы туған).</p>	<p>- жаңа оқу материалын игеру кезінде дағдыларды өзектендіру және логикалық ойлауды пайдалану мүмкіндігі</p>
Бейнелеу өнері, Әдеби оқу, Музыка	<p>Пейзажды суретке түсірмес бұрын, балалар көктем туралы шығармаларды тыңдайды Абай Құнанбайұлының жыл мезгілдеріне арналған өлеңдері тыңдалады. Авторлар берген көктемгі көңіл-күйді бейнелеу үшін. Өлеңдерді тыңдағаннан кейін сіз көктемнің дыбыстарын (құстардың әні, ағынның гүрілдеуі), сондай-ақ музыканы пайдалана аласыз</p>	<p>- бастауыш сынып оқушыларының қолайлы психоэмоционалды дамуы мен шығармашылық ойлауын қамтамасыз ету мүмкіндігі;</p> <p>- басқа оқу пәнінің оқу материалын игеру кезінде бір пәннің оқу материалын бекіту мүмкіндігі;</p>

<p>Дүниетану, технология және математика</p>	<p>Ағашты қолданғаннан кейін бастауыш сынып оқушыларына ағаштар туралы бірқатар мәселелерді шешу ұсынылады. Мысалы: 1. Қайыңның биіктігі 35 м, үйеңкі қайыңнан 10 м төмен, ал емен ағашының биіктігі үйеңкіден 15 м жоғары. Еменнің биіктігі қандай? 2. Бастауыш сынып оқушылары алаңға 83 ағаш отырғызды. Оның ішінде 32 қайың, 25 үйеңкі, ал қалғандары шырша. Оқушылар алаңға қанша шырша отырғызды? 3. Балқарағайдың биіктігі 46 метр, қайың одан 21 метр төмен, ал емен қайыңнан 14 метр жоғары, биіктігін табыңыз. Содан кейін балалар жапырақты және қылқан жапырақты ағаштардың ерекше белгілерін еске түсіреді және мұғалім ұсынған ағаштарды топтарға бөледі.</p>	<p>- басқа оқу пәнінің оқу материалын игеру кезінде бір пәннің оқу материалын бекіту мүмкіндігі; - жаңа оқу материалын игеру кезінде дағдыларды өзектендіру және логикалық ойлауды пайдалану мүмкіндігі; – әр түрлі оқу пәндерін немесе пәндік салаларды бір уақытта қолдана отырып, қоршаған ортадан көрсету мүмкіндігі; - балалардың белсенді өнімді іс-әрекеті форматында танымды ұйымдастыру мүмкіндігі, оның нәтижелері ұзақ уақыт бойы білім, Дағдылар, жеке білім және т. б. түрінде бекітіледі.</p>
--	---	--

Жоғарыдағы кестеден көрініп тұрғандай, бастауыш сынып оқушыларының оқу процесінде пәнаралық байланыстар арқылы меңгерген пәндік мазмұнның үйлесіміндегі вариациялар әртүрлі болуы мүмкін. Балалардың оқу іс-әрекеті әртүрлі қызмет түрлерін интеграциялау арқылы жүзеге асады, ал әрбір вариация жеке және комбинациясы арқылы интеграцияланған оқытудың мүмкіндіктерін ашады.

Ғылыми-техникалық және әлеуметтік прогрестің негізінде тұлғаның белсенділігі жатыр, ол оқыту мен тәрбиелеуге нақты талаптар қояды. Психологияда белсенділік: 1) нақты қызмет; 2) пассивтікке қарсы күй; 3) реактивтілікке қарсы бастама ретінде қарастырылады [1]. Педагогикалық тұрғыдан белсенділік – адамның әлеуметтік маңызды әрекеттер жасау қабілеті, шығармашылық қызметте, ерікті актілерде және қарым-қатынаста көрінеді. Танымдық белсенділік – оқытуға қатысу, білімнің мәнін түсіну, жаңа білімге ұмтылу және өзін-өзі тәрбиелеу мотивациялары [2].

Интеграцияланған оқыту әлемді біртұтас қабылдауға, түсінуге және әсер етуге ықпал етеді. Интегративті-тақырыптық тәсіл пәнішілік, курсішілік және пәнаралық байланыстарды бір мезгілде қолдануға мүмкіндік береді. Мысалы, «Көктем» тақырыбы табиғаттану, оқу, музыка, бейнелеу өнері, еңбекке баулу пәндері арқылы зерттеледі. Мұғалім сабақ жүйесін жоспарлауда пәндер арасындағы байланыстарды ескереді. Интеграция мақсат емес, педагог қызметіндегі жүйелік тәсіл болып табылады.

Интеграцияланған оқытудың нәтижелері:

1. Пәндік білімді тереңдету;
2. Зияткерлік қызметтің деңгейін арттыру;

3. Оқушылардың эмоционалды дамуы;
4. Танымдық қызығушылық пен өз бетінше жұмыстың артуы;
5. Шығармашылық қызмет нәтижелері (өлең, сурет, панель, қолөнер).

Пәндер арасындағы интеграция пәндік жүйені жоймай, оны жетілдіруге, өзара байланыстарды нығайтуға бағытталған. Дифференциация мен интеграция арасындағы байланысқа негізделген тәсіл мұғалімге пән элементтерін біртұтас құрылымға біріктіруге мүмкіндік береді. Зерттеулер көрсеткендей, бастауыш мектеп оқушылары пәндер арасындағы байланыс жоқ болған жағдайда алған білімдерін басқа жағдайларда қолдануда қиындық көреді. Интеграция білімді бір пәннен екіншісіне жай аударудан гөрі, жана дидактикалық эквиваленттер құру процесі болып табылады [11].

Интеграция материал ұсыну қарқынын арттырады, оқушылардың назарын шоғырландырады және танымдық белсенділігін ынталандырады. Интеграцияланған курстарда барлық бөлімдер тең және маңызды болып табылады. Интеграция бастауыш сыныптарда пәндер арасындағы материалдың қайталануын жояды, оқушының шығармашылық дамуын қолдайды және білім беру жүйесін жетілдірудің перспективалық құралы ретінде қызмет етеді.

Қазақстандық білім беру тәжірибесінде интеграцияның бірнеше тұжырымдамалары бар: білім мазмұнын интеграциялау (Сериков), пәнішілік интеграция (Загвязинский), дидактикалық бірліктерді ірілендіру (Ердниев), пәндерді интеграциялау технологиясы (Гуревич), дидактикалық жүйелерді синтездеу (Артемьева, Гаврилюк, Махмутов).

Бастауыш сыныпта пәндерді интеграциялау тәсілдерін зерттеу пәндік мазмұн негізінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру моделін құруға мүмкіндік берді. Модель мақсат, мотивация, мазмұн, критерийлер, құралдар, іске асыру әдістері, интеграция әдістері және нәтиже сияқты ішкі жүйелерден тұрады.

Зерттеу барысында оқушылардың танымдық белсенділігінің үш деңгейі анықталды: төмен, орта, жоғары. Бағалау критерийлері: мотивациялық (пәнге қызығушылық), когнитивтік (Блум санаттары – білім, түсіну, қолдану, талдау, синтез, бағалау), конативтік (танымдық белсенділік).

- Төмен деңгей – пәнге қызығушылықтың болмауы, үлгі бойынша жұмысқа бейімділік, бастамашылықтың жоқтығы.

- Орта деңгей – тұрақсыз білім мен қызығушылық, материал толық игерілмейді, бастамашылық бар.

- Жоғары деңгей – тұрақты білім мен қызығушылық, шығармашылық, бастамашылық, тәуелсіздік.

Ғылыми-педагогикалық зерттеу әдістері: әңгіме, бақылау, сауалнама, тестілеу, іс-әрекет өнімдерін талдау. Бақылау тобы – 54 бала, эксперименттік топ – 58 бала.

Эксперименттің мақсаты – пәндерді мазмұндық негізде интеграциялау арқылы бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділігін арттыру болды. Бұл кезеңде оқушылардың танымдық белсенділігін дамытуға арналған модельді жүзеге асыруға бағытталған жұмыс жүргізілді.

4-сынып дүниетану сабақтарының мазмұны бойынша негізгі тақырыптар мен сұрақтар бөлініп, олардың басқа пәндермен байланысын көрсететін матрица құрылды. Бұл байланыстарды есепке алу оқу бағдарламасының мазмұнына өзгерістер енгізуге және сабақтарды жоспарлауға мүмкіндік берді.

Интеграцияланған сабақтар кешені әзірленді, оған дәстүрлі емес сабақ түрлері (сабақ-саяхат, сабақ-викторина, сабақ-ертегі, сабақ-тосынсый және т.б.), ойындар, кейстік тапсырмалар (КӘЖ), проблемалық тапсырмалар және диалогтық оқыту әдістері енгізілді. Сабақтарда оқушылардың өз бетінше танымдық есептерді шешуі, әртүрлі пәндер бойынша білімді біріктіруді қажет ететін шығармашылық және зерттеу тапсырмаларын орындауы басым болды. Мысалы, «құс пен ұшақтың ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау» тапсырмасы табиғаттану, математика және еңбекке баулу пәндерінің интеграциясын талап етті.

Оқыту әдістерінің әртүрлі комбинациясы (әңгіме, демонстрация, жаттығу, практикалық жұмыс) қолданылды. Эксперименттің соңында эксперименттік топ оқушыларының қызығушылық деңгейі айтарлықтай артқаны анықталды (Кесте 1).

Кесте 1. Эксперименттік топ оқушыларының қызығушылық деңгейі

Деңгей	Экспериментке дейін	Эксперименттен кейін
Жоғары	10%	21%
Орта	45%	53%
Төмен	45%	26%

Кестеден көріп отырғанымыздай, жоғары деңгей – 11%-ға (10%-дан 21%-ға дейін); Орташа деңгей – 8%-ға (45%-дан 53%-ке дейін) артты; төмен деңгей – 19%-ға (45%-дан 26%-ға дейін) төмендеді.

Бақылау тобында өзгерістер мардымсыз болды: жоғары деңгей 3%-ға, орташа деңгей 2%-ға өсті, төмен деңгей 5%-ға азайды.

Білім деңгейінде екі топта да өсу байқалды, алайда эксперименттік топтағы артықшылық бақылау тобына қарағанда статистикалық жағынан маңызды болмады.

Қалыптастырушы эксперимент нәтижесінде эксперименттік топтағы оқушылардың танымдық белсенділік деңгейі бақылау тобына қарағанда едәуір жоғары болды:

- Жоғары деңгей – 15%-ға (18%-дан 33%-ке дейін);
- Орташа деңгей – 13%-ға (41%-дан 54%-ке дейін);
- Төмен деңгей – 28%-ға (41%-дан 13%-ке дейін) төмендеді.

Бақылау тобында жоғары деңгей 4%-ға, орташа деңгей 5%-ға төмендеп, төмен деңгей 9%-ға азайды.

Сурет 3. Эксперименттік сыныптағы оқу белсенділігінің нәтижелері

Эксперименттік топтағы оқушылардың оқу белсенділігі артты. Бұл олардың өз ойларын білдіруінен, «оқушы-оқушы» және «оқушы-мұғалім» диалогтарына қатысуынан, тәуелсіз және шығармашылық тапсырмаларды орындауынан, оқу қызметіне деген сенімділігінен көрінді.

Зерттеу көрсеткеніндей, пәндерді интеграциялау арқылы бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділігін белсендірудің негізгі ерекшеліктері:

1. Интеграцияланған материал ойлау икемділігін және әртүрлі дағдыларды қажет етеді;
2. Оқушыларда қоршаған әлемнің маңызды байланыстары мен қатынастарына назар аударатын теориялық, ғылыми ойлауды қалыптастыру;
3. Пәндік білім мен дағдыларды меңгеруге қарай интеграцияланған сабақтарды біртіндеп енгізу;
4. Оқу іс-әрекетінде білімді қолданудың кең мүмкіндіктерін қамтамасыз ету;
5. Перспективалық оқу мотивациясының қалыптасу жағдайларын қамтамасыз ету.

Осылайша, мазмұндық негізде пәнаралық интеграция арқылы бастауыш сынып оқушыларының танымдық белсенділігін дамыту моделі тиімді болды.

Жүргізілген зерттеу нәтижелері қазіргі ғылыми-педагогикалық қордағы интеграция феномені туралы идеяларды толықтырады және бастауыш сынып мұғаліміне интеграцияланған оқыту теориясы мен практикасын бағыттауға мүмкіндік береді. Интеграцияланған оқытудың дидактикалық бірлігі интеграцияланған тапсырмалар арқылы жүзеге асырылады.

Зерттеу барысында пәндік салалар мазмұнының әртүрлі комбинациялары негізінде әзірленген интеграцияланған тапсырмалардың бірнеше вариациялары ұсынылды. Мұғалімнің бұл вариацияларды қолдануы білім беру процесінің мүмкіндіктерін кеңейтеді, оқушыларға қоршаған шындықты түсінуге, өмір мен ғылым салалары арасындағы өзара байланыстарды көруге жағдай жасайды.

Қорытындылай келе, мектепте танымдық қызығушылықты қалыптастыру үшін түрлі құралдар бар: шығармашылық тапсырмалар, дидактикалық ойындар, проблемалық тапсырмалар. Бұл құралдар оқушылардың оқу процесіне қатысуын қызықты етіп, олардың жалпы танымдық қызығушылығын арттырады.

Қорытынды

Елдегі әлеуметтік-экономикалық өзгерістер арқылы Қазақстанның білім беру жүйесінде болып жатқан өзгерістер мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру жолдарын іздеу қажеттілігін түсінді. Бұл жағдайда маманның құзыреттілігінің қалыптасуы, оның ішінде оның жеке және кәсіби қасиеттері, демек оның жаңа жағдайда өмір сүру және жұмыс істеу қабілеті ерекше маңызды. Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда мұғалімнің интегративті-педагогикалық іс-әрекетке дайындығы қазіргі бастауыш сынып мұғалімінің табысты және өнімді іс-әрекетінің қажетті шарты болып табылады, оның бастауыш мектептің алдында жеке тұлғаға бағытталған білім беру парадигмасы қойған өзекті мәселелерді шешу тәсілдерінің сипатын анықтайды.

Бастауыш білім беруді өзгертудің қазіргі тенденцияларында өзекті мәселелердің бірі-жаңа мазмұн мен оны ұйымдастырудың нысандарын қалыптастырудың мәні ретінде және білім беру процесін динамизациялайтын негіз ретінде интеграциялау қажеттілігі. Тұлғаның маңызды, табиғи қасиеттерін дамыту мен өзін - өзі дамытуды олардың бірлігі мен тұтастығында бастау-бастауыш мектептің қазіргі білім беру процесінде педагогикалық интеграция қажеттілігінің басты себебі. Біздің зерттеуімізде бастауыш мектепте интегративті-Педагогикалық қызметті жүзеге асыру жағдайында көп өлшемді адам тұтастығын дамыту, қалыптастыру және қалыптастыру процесі мен нәтижесі ретінде түсіндірілетін «педагогикалық интеграция» маңызды ұғымы нақтыланды.

Біртұтас және жүйелі тәсілдерді қолдана отырып және баланың жеке басының басымдығын білімнің жоғары құндылығы мен мәні ретінде, оның даму көзі ретінде мойындай отырып, біз бастауыш мектептің қазіргі заманғы мәдени-білім беру кеңістігі мазмұнының құрамдас бөліктерінің критерийлерін тұжырымдадық: белсенділік, тұлғаға бағытталған, тұжырымдамалық, проблемалық, балама (вариативті), ұлттық-аймақтық, интеграцияланған пәндік мазмұн. Интегративті ұйым жағдайындағы бұл критерийлер жеке тұлғаның тұтас дамуын және өсіп келе жатқан адамның дүниетанымын қамтамасыз етеді. Осылайша, «мазмұнды интеграциялау» (оқытуда), «интеграцияланған оқыту» ұғымдарын тұжырымдауға әрекет

жасалды, мазмұнды интеграциялау түрлері анықталды, оның деңгейлері, факторлары нақтыланды, оны бастауыш сынып оқушысының білім беру кеңістігінде жүзеге асыру механизмі белгіленді.

Зерттеу нәтижелері интеграцияланған оқытудың бастауыш сынып оқушыларының оқу қызығушылығын арттыруда тиімді құрал екенін көрсетті. Эксперимент барысында оқу қызығушылығы мен танымдық белсенділіктің жоғары деңгейлері артқаны, ал төмен деңгейдегі көрсеткіштердің азайғаны анықталды. Интеграцияланған тапсырмалар оқушылардың пәндер арасындағы байланыстарды түсінуіне, оқу материалын тұтас қабылдауына және оқу әрекетіне белсенді қатысуына ықпал етті. Осыған байланысты интеграцияланған оқыту бастауыш білім беру тәжірибесінде оқу қызығушылығын дамытудың тиімді педагогикалық құралы ретінде ұсынылады.

ӘДЕБИЕТ

[1] Сатбаева Қ. Бастауыш сынып оқушыларының мотивациясын арттыру әдістері. – Алматы: Фолиант, 2017. – 186 б.

[2] Бакалова Н.М. Интеграция в преподавании предметов эстетического цикла // Начальная школа. – 2007. – № 4. – С. 63–65.

[3] Бахарева Л.Н. Интеграция учебных предметов в начальной школе // Повышение эффективности учебно-воспитательной работы в средней школе. – 1992. – С. 70–77.

[4] Альмахан Ж.С., Узакбаева С.А. Интегративті тәсілдің бастауыш сынып оқушыларының шет тілдік коммуникативтік дағдыларын қалыптастырудағы мүмкіндіктері // Известия. Серия: Педагогические науки. – 2021. – Т. 61. – № 2.

[5] Айтан Қ.Ш., Алтынбаева Н.Ә., Ақылбек А.А. Бастауыш сынып оқушыларының оқу мотивациясын арттыру ерекшеліктері // Qazaq Journal of Young Scientist. – № 12. – Б. 95-98.

[6] Ажахметова З.Б. The importance of smart learning in primary schools // Eurasian Science Review. – 2024.

[7] Горелова Г.В. Интегрированные уроки в начальной школе // Молодой ученый. – 2015. – № 1(2).

[8] Серікбаев Е. Бастауыш мектепте пәндер интеграциясы. – Алматы: ҚазҰУ баспасы.

[9] Ятайкина А.А. Об интегрированном подходе в обучении // Школьные технологии. – 2012. – № 6.

[10] Абасов З.А. Нетрадиционные уроки как педагогическая инновация // Инновации в образовании. – 2004.

[11] Зверев И.Д., Максимова В.Н. Межпредметные связи в современной школе. – Москва: Педагогика, 1999.

[12] Калягин Ю.М., Алексенко О.Л. Интеграция школьного обучения. Разработки интегрированных уроков // Начальная школа. – 1990.

[13] Zhang L., Jamaludin K. The impact of content and language integrated learning on motivation and anxiety levels of Chinese primary school students

// International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development. – 2024. – Vol. 13. – No. 2. – P. 108–120.

[14] Prokopchuk V.I., Revenko I., Demchenko Y.M., Blaga O.B., Tarasova V.V. Increasing motivation of primary school pupils' studying // Journal for Educators, Teachers and Trainers. – 2020. – Vol. 11. – No. 1. – P. 19–29.

[15] Zakaria S., Md Osman S.Z. Intrinsic motivation in primary education: A bibliometric trend // International Journal of Research and Innovation in Social Science. – 2025. – P. 226–236.

REFERENCES

[1] Satbaeva Q. Bastauysh synyp oqushylarynyn motivatsiyasyn arttyru adisteri (Methods for Increasing the Motivation of Primary School Students). – Almaty: Foliant, 2017. – 186 p. [in Kaz].

[2] Bakalova N.M. Integratsiya v prepodavanii predmetov esteticheskogo tsikla (Integration in Teaching Subjects of the Aesthetic Cycle) // Nachal'naya shkola. – 2007. – No. 4. – P. 63–65. [in Rus].

[3] Bakhareva L.N. Integratsiya uchebnykh predmetov v nachal'noi shkole (Integration of School Subjects in Primary School) // Povyshenie effektivnosti uchebno-vospitatel'noi raboty v srednei shkole. – 1992. – P. 70–77. [in Rus].

[4] Almakhan Zh.S., Uzakbaeva S.A. Integrativti tasildin bastauysh synyp oqushylarynyn shet tildik kommunikativtik dagdylarin qalyptastyrudagy mumkindikteri (The Potential of an Integrative Approach in Developing Foreign Language Communicative Skills of Primary School Students) // Izvestiya. Seriya: Pedagogicheskie nauki. – 2021. – Vol. 61. – No. 2. [in Kaz].

[5] Aitan Q.Sh., Altynbaeva N.A., Aqylbek A.A. Bastauysh synyp oqushylarynyn oqu motivatsiyasyn arttyru erekshelikteri (Features of Increasing Learning Motivation among Primary School Students) // Qazaq Journal of Young Scientist. – No. 12. – P. 95–98. [in Kaz].

[6] Azhakhmetova Z.B. The Importance of Smart Learning in Primary Schools // Eurasian Science Review. – 2024.

[7] Gorelova G.V. Integrirovannye uroki v nachal'noi shkole (Integrated Lessons in Primary School) // Molodoi uchenyi. – 2015. – No. 1(2). [in Rus].

[8] Serikbaev E. Bastauysh mektepte pander integratsiyasy (Integration of Subjects in Primary School). – Almaty: QazUU Baspasy. [in Kaz].

[9] Yataikina A.A. Ob integrirovannom podkhode v obuchenii (On the Integrated Approach in Education) // Shkol'nye tekhnologii. – 2012. – No. 6. [in Rus].

[10] Abasov Z.A. Netraditsionnye uroki kak pedagogicheskaya innovatsiya (Non-Traditional Lessons as a Pedagogical Innovation) // Innovatsii v obrazovanii. – 2004. [in Rus].

[11] Zverev I.D., Maksimova V.N. Mezhpredmetnye svyazi v sovremennoi shkole (Interdisciplinary Connections in the Modern School). – Moscow: Pedagogika, 1999. [in Rus].

[12] Kalyagin Yu.M., Aleksenko O.L. Integratsiya shkol'nogo obucheniya. Razrabotki integrirovannykh urokov (Integration of School Education:

Development of Integrated Lessons) // Nachal'naya shkola. – 1990. [in Rus].

[13] Zhang L., Jamaludin K. The impact of content and language integrated learning on motivation and anxiety levels of Chinese primary school students // International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development. – 2024. – Vol. 13. – No. 2. – P. 108–120.

[14] Prokopchuk V.I., Revenko I., Demchenko Y.M., Blaga O.B., Tarasova V.V. Increasing motivation of primary school pupils' studying // Journal for Educators, Teachers and Trainers. – 2020. – Vol. 11. – No. 1. – P. 19–29.

[15] Zakaria S., Md Osman S.Z. Intrinsic motivation in primary education: A bibliometric trend // International Journal of Research and Innovation in Social Science. – 2025. – P. 226–236.

ВОЗМОЖНОСТИ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПОВЫШЕНИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

*Нурбекова С.М.¹, Салгараева Г.И.², Нарбекова М.Е.³, Худоярова М.К.⁴

*^{1,2,3,4}Казахский национальный женский педагогический университет,
Алматы, Казахстан

Аннотация. В статье рассматривается проблема снижения учебного интереса у младших школьников. Обосновывается, что в современной образовательной практике фрагментарное предоставление учебного содержания негативно влияет на познавательную активность учеников. Основная цель исследования – определить эффективность интегрированных заданий как методологического механизма повышения учебного интереса. В исследовании применялись теоретический анализ и эмпирические методы. В результате было установлено, что интегрированные задания способствуют повышению учебной мотивации и эффективности учебной деятельности учеников.

Исследование проводилось с опорой на многоуровневые методологические подходы. В качестве методологической основы были взяты системно-структурный подход, рассматривающий образовательный процесс как целостную педагогическую систему; деятельностный подход, определяющий познавательную активность ученика как ведущий фактор; а также принципы интеграции, обеспечивающие взаимосвязь содержания обучения и видов деятельности. На теоретическом уровне проведен анализ состояния изучаемой проблемы в психолого-педагогической литературе, выявлены научно-методологические предпосылки развития учебного интереса.

На эмпирическом уровне применялись педагогическое наблюдение, диагностические опросы, формирующий эксперимент и сравнительно-аналитические методы обработки и интерпретации полученных данных. В рамках формирующего эксперимента учебные задания строились с выходом за рамки отдельных предметов, разрабатывалась интеграционная модель, обеспечивающая взаимное влияние содержательных и деятельностных

компонентов учебного материала, и внедрялась в практику. Предложенная модель направлена на усвоение знаний учениками не на репродуктивном уровне, а на смысловом и рефлексивном уровнях.

Результаты исследования показали, что интегрированные задания активизируют внутренние мотивы учеников в учебной деятельности и обеспечивают качественную трансформацию познавательного интереса. По итогам эксперимента выявлено формирование целостного восприятия учебного материала, понимание взаимосвязи предметных знаний и повышение уровня самостоятельности учебной деятельности. Также наблюдалась динамика роста рефлексивных способностей, познавательной инициативы и творческой активности учеников.

В заключение, интегрированные задания обоснованы как эффективное педагогическое средство развития учебного интереса младших школьников, а также как важный методологический ресурс для организации и перестройки учебной деятельности.

Ключевые слова: интегративный подход, межпредметная интеграция, интегрированные задания, трансформация учебной деятельности, принцип интеграции, педагогическое моделирование, эмпирическое исследование, познавательная активность

THE POTENTIAL OF INTEGRATED LEARNING FOR ENHANCING PRIMARY SCHOOL STUDENTS' LEARNING INTEREST

*Nurbekova S.M.¹, Salgaraeva G. I.², Narbekova M. E.³, Khudoyarova M.K.⁴

^{*1,2,3,4}Kazakh National Women's Teacher Training University,
Almaty, Kazakhstan

The article addresses the problem of declining learning interest among primary school students. It is argued that in modern educational practice, fragmented presentation of learning content negatively affects students' cognitive activity. The main objective of the study is to identify the effectiveness of integrated tasks as a methodological mechanism for increasing learning interest. Both theoretical analysis and empirical methods were used in the study. The results showed that integrated tasks contribute to enhancing students' learning motivation and the effectiveness of their learning activities.

The study was conducted based on multi-level methodological approaches. The methodological basis included a system-structural approach, which considers the educational process as an integral pedagogical system; an activity-based approach, which identifies students' cognitive activity as a leading factor; and integration principles, ensuring the interrelation of learning content and activity types. At the theoretical level, an analysis of the state of the researched problem in psychological and pedagogical literature was conducted, and the scientific-methodological prerequisites for developing learning interest were identified.

At the empirical level, pedagogical observation, diagnostic surveys, formative experiments, and comparative-analytical methods for processing and interpreting results were applied. Within the formative experiment, learning tasks

were designed beyond subject boundaries, an integrative model was developed to ensure the interaction of content and activity components of the learning material, and it was implemented in practice. The proposed model aimed at students' mastery of knowledge not at a reproductive level, but at a meaningful and reflective level.

The study results demonstrated that integrated tasks activate students' internal motivation in learning activities and ensure a qualitative transformation of cognitive interest. The experiment showed the formation of a holistic perception of learning content, understanding the interrelation of subject knowledge, and an increase in the independence of learning activities. Furthermore, growth in reflective abilities, cognitive initiative, and creative activity of students was observed.

In conclusion, integrated tasks are justified as an effective pedagogical tool for developing learning interest among primary school students, as well as an important methodological resource for organizing and restructuring learning activities.

Keywords: integrative approach, interdisciplinary integration, integrated tasks, transformation of learning activity, principle of integration, pedagogical modeling, empirical research, cognitive activity

Мақала түсті / Статья поступила / Received: 18.12.2025.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 26.06.2026.

Авторлар туралы мәлімет:

Нурбекова Салтанат Молотовна, PhD, аға оқытушы, «Бастауыш оқытудың педагогикасы мен әдістемесі» БББ көшбасшысы, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, *Email:* nurbekova.s@qyzpu.edu.kz

Салғараева Гүлайым - Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, педагогика және психология магистрі, аға оқытушы, Алматы қ., Қазақстан Республикасы, Salgaraeva1978@gmail.com,

Нарбекова Маржан Ерғабылқызы — Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің магистр-оқытушысы, e-mail: marzhan.narbekova01@mail.ru

Худоярова Мөлдір Қиясовна, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің п.ғ.м., оқытушысы, moldir.khudoyarova@mail.ru

Информация об авторах

Нурбекова Салтанат Молотовна, PhD, старший преподаватель, Лидер образовательной программы «Педагогика и методика начального обучения», Казахский национальный женский педагогический университет, *Email:* nurbekova.s@qyzpu.edu.kz

Салғараева Гулайым – магистр педагогики и психологии, старший преподаватель, Казахский национальный женский педагогический университет, г.Алматы, Республика Казахстан, Salgaraeva1978@gmail.com,

Нарбекова Маржан Ергабыловна — магистр, преподаватель Казахского национального женского педагогического университета, e-mail: marzhan.narbekova01@mail.ru

Худоярова Молдир Киясовна, Магистр педагогических наук, преподаватель Казахского национального женского педагогического университета, moldir.khudoyarova@mail.ru

Information about the authors

Nurbekova Saltanat, PhD, Senior Lecturer, Leader of the educational program “Pedagogy and Methodology of Primary Education”. Kazakh National Women’s *Teacher Training* University, Email: *nurbekova.s@qzpu.edu.kz*

Gulaiym Salgarayeva - master of pedagogy and psychology, senior lecturer of the Kazakh National Women’s Pedagogical University, Almaty s., Republic of Kazakhstan, Salgaraeva1978@gmail. Com

Narbekova Marzhan Yergabylyzy — Lecturer with a Master’s degree, Kazakh National Women’s Teacher Training University, e-mail: marzhan.narbekova01@mail.ru

Moldir Kiyasovna Khudoyarova, Master of Education, Lecturer, Kazakh National Women’s Teacher Training University , moldir.khudoyarova@mail.ru